

บทที่ 2

เอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาคุรุศิริ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. ความสำคัญและความหมายของงานวิชาการ
2. ขอบข่ายของงานวิชาการ
3. การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญและความหมายของงานวิชาการ

งานวิชาการถือเป็นงานหลักของโรงเรียน ที่ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนต้องให้ความสำคัญ โรงเรียนเป็นสถานที่ที่ต้องดำเนินกิจกรรมให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปสู่เป้าหมาย งานวิชาการเป็นงานหลักที่จะให้เป้าหมายบรรลุตามที่ตั้งไว้ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญและความหมายของงานวิชาการไว้ดังนี้

อัมภา บุญช่วย (2537, หน้า 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า เป็นหัวใจสำคัญ หรือเรียกได้ว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษาหรือโรงเรียน ส่วนงานด้านอื่น ๆ เป็นงานที่มาสสนับสนุนงานวิชาการให้มีคุณภาพ ส่วนอุทัย บุญประเสริฐ (2540, หน้า 36) ได้กล่าวถึงงานวิชาการไว้ว่า เป็นงานที่ครอบคลุมในเรื่องความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในการสอน และการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักการและจุดหมายของหลักสูตรกับเรื่องการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน กิจกรรมนักเรียนและการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้ตอบสนองหลักสูตรและเสริมสร้างหลักสูตรให้เป็นผลสมบูรณ์ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ตามจุดหมายและหลักการของหลักสูตร การนิเทศการศึกษา และการพัฒนาวิชาชีพสำหรับบุคลากรครูและบุคลากรทางวิชาการของโรงเรียน

สำหรับปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544, หน้า 1-2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า เป็นงานหลักของสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น นอกจากนี้งานวิชาการยังเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร ดำรงในด้านกระบวนการดำเนินงานแล้ว งานวิชาการหมายถึง กระบวนการดำเนินกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน หากมองงานวิชาการในด้านงานของสถานศึกษาแล้ว จะเห็นได้ว่างานวิชาการประกอบด้วย งานการควบคุมดูแลหลักสูตรการสอน อุปกรณ์การสอน การจัดแบบเรียน คู่มือครู การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรมครู การนิเทศการศึกษา การเผยแพร่งานวิชาการ การวัดผลการศึกษา การศึกษาวิจัย และการประเมินมาตรฐานสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพสถานศึกษา ขณะที่ Smith and Others (อ้างใน ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544, หน้า 1-2) ได้สรุปในด้านการใช้เวลาในการดำเนินงานวิชาการและการให้ความสำคัญของงานในสถานศึกษา งานในความรับผิดชอบของผู้บริหาร โดยแยกออกเป็น 7 ประเภท พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการ ร้อยละ 40 งานบุคลากร ร้อยละ 20 งานกิจการนักเรียน ร้อยละ 20 งานการเงิน ร้อยละ 5 อาคารสถานที่ ร้อยละ 5 ความสัมพันธ์กับชุมชน ร้อยละ 5 และงานทั่วไป ร้อยละ 5 เท่านั้น

จากการให้ความสำคัญและความหมายของงานวิชาการ สรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญถือเป็นหัวใจของโรงเรียน เป็นภารกิจหลักที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียนทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณรวมทั้งการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนเป็นหลัก

ขอบข่ายของงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานที่มีสำคัญที่สุดของโรงเรียน เป็นงานที่มีขอบข่ายกว้างขวาง และ การที่จะพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพนั้นย่อมเป็นภาระหน้าที่หลัก ของผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับในโรงเรียน ต้องมีความรู้และความเข้าใจในขอบข่ายของ งานวิชาการ เพื่อมุ่งให้เกิดผลแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ขอบข่ายของงานวิชาการ ไว้ดังนี้

บันลือ พุกกะวัน (2537, หน้า 60-61) กล่าวถึงขอบข่ายของงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการมีขอบเขตการดำเนินงานที่จะพัฒนาการเรียนการสอนได้ดังนี้

1. แผนปฏิบัติการด้านวิชาการ
2. หลักสูตรการสอน โครงการสอน และแผนการสอน
3. การดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอน
4. สื่อการสอน
5. งานด้านนิเทศการสอน
6. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
7. งานพัฒนามูลฐาน
8. งานค้นคว้าวิจัยทางการศึกษา
9. งานการเผยแพร่วิชาการ

ส่วนปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544, หน้า 3 - 4) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของงานวิชาการ ไว้ว่า เป็นงานในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยทั่วไปสถานศึกษาที่จัดการศึกษาไม่ว่าจะ ด้านอาชีวศึกษาหรือด้านอื่นในแต่ละระดับนั้น จะมีหลักสูตรและโปรแกรมการศึกษาที่ใช้ร่วมกัน โดยทั่วไปหลักสูตรจัดโดยส่วนกลาง ซึ่งขอบข่ายของงานวิชาการจะครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน เกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดบริการการสอนและ การจัดการวัดและประเมินผล รวมทั้งการติดตามผล

ขอบข่ายของงานวิชาการจะประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และ การนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีรายละเอียดของงานดังนี้

1.1 แผนปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การประชุมเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดปฏิทิน การศึกษา ความรับผิดชอบงานตามภาระหน้าที่ การจัดขั้นตอนและเวลาในการทำงาน

1.2 โครงการสอน เป็นการจดยรายละเอียดยเกี่ยวกับวิชาที่ตองการสอนตามหลักสูตร

1.3 บันทึกรการสอน เป็นการแสดงรายละเอียดยของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอน

ในแต่ละคาบเวลาของแตละวันหรือสัปดาห์ โดยการวางแผนไว้ล่วงหน้า และยึดโครงการสอนเป็นหลัก

2. การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดี และสามารถปฏิบัติได้ จึงตองมีการจัดเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

2.1 การจัดตารางสอนเป็นการกำหนดวิชา เวลา ผู้สอน สถานที่ ตลอดจนผู้เรียนในแต่ละรายวิชา

2.2 การจัดชั้นเรียน เป็นงานที่ฝ่ายวิชาการตองประสานกับฝ่ายอาคารสถานที่ รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในห้องเรียน

2.3 การจัดครูเข้าสอน การจัดครูเข้าสอนตองพิจารณาถึงความพร้อมของสถานศึกษาและความพร้อมของบุคลากร รวมถึงการเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน

2.4 การจัดแบบเรียน โดยปกติสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจะใช้แบบเรียนที่กระทรวงกำหนด นอกจากนั้นครูอาจใช้หนังสืออื่นเป็นหนังสือประกอบหรือจากเอกสารที่ครูเตรียมเอง

2.5 การปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวหน้าทันวิทยาการเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อสอดคล้องกับความต้องการความก้าวหน้าของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม เป็นต้น

2.6 การฝึกงาน จุดมุ่งหมายของการฝึกงาน เป็นการให้นักเรียนรู้จักนำเอาทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง ทั้งยังมุ่งให้ผู้เรียนได้เห็นปัญหาที่แท้จริงในสาขาวิชา และอาชีพนั้น เพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้เตรียมตัวที่จะออกไปเผชิญกับชีวิตจริงต่อไป

3. การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจดยสิ่งอำนวยความสะดวก และการส่งเสริมการจัดหลักสูตร และโปรแกรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพได้แก่งานดังนี้

3.1 การจัดสื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการศีกษาของนักเรียน เน้นเครื่องมือ และกิจกรรมให้ครูได้เลือกใช้ในการสอน

3.2 การจัดห้องสมุด เป็นที่รวมหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิทยาการ ให้นักเรียนได้ศีกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม

3.3 การนิเทศการสอน เป็นการช่วยเหลือแนะแนวครูให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน

4. การวัดและประเมินผล กระบวนการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียน

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างในจันทราณี สงวนนาม, 2545, หน้า 144) ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการไว้ดังนี้

1. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร
2. การจัดการกระบวนการเรียนการสอน
3. สื่อการเรียนการสอน
4. การวัดและการประเมินผล
5. การสอนซ่อมเสริม
6. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
7. การนิเทศภายใน

ขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างในจันทราณี สงวนนาม, 2545, หน้า 145) ได้ปรับเปลี่ยนรวบรวมในส่วนที่เห็นว่าเป็นเรื่องเดียวกันเข้าด้วยกันและเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยกำหนดเป็นขอบข่ายของงานวิชาการไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร
2. การจัดการเรียนการสอน
3. การนิเทศภายใน
4. การวัดและประเมินผลการศึกษา
5. การประกันคุณภาพการศึกษา

จะเห็นได้ว่า ขอบข่ายของงานวิชาการแต่เดิม ไม่มีเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษา แต่ปัจจุบันเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 ว่าด้วยเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาทั้งคุณภาพภายในและคุณภาพภายนอก เป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจและปฏิบัติได้ตามแนวทางของการปฏิรูปการศึกษา นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนได้รวมถึงเรื่องสื่อการเรียนการสอน การสอนซ่อมเสริม และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเข้าไว้ด้วย โดยเฉพาะการสอนซ่อมเสริมในปัจจุบันมักจะใช้วิธีการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาของผู้เรียนแทนการสอนซ่อมเสริม เป็นการแก้ปัญหายอย่างเป็นระบบ ดังนั้นขอบข่ายของงานวิชาการควรประกอบ ด้วยกิจกรรมดังนี้

1. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วย
 - 1.1 การศึกษาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรและการจัดระบบ
 - 1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - 1.3 สื่อการเรียนรู้
 - 1.4 การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้
2. การวิจัยในชั้นเรียน
3. การสอนซ่อมเสริม
4. การจัดกิจกรรมหลักสูตร
5. การนิเทศภายในสถานศึกษา
6. การประกันคุณภาพการศึกษา

ในทำนองเดียวกับกมล ภูประเสริฐ (2544, หน้า 9 – 15) ได้กล่าวถึงขอบข่ายการดำเนินงานวิชาการ พอสรุปได้ดังนี้

1. งานหลักสูตร มีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับ
 - 1.1 การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางระดับประเทศ
 - 1.2 การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้
 - 1.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
 - 1.4 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับ
 - 2.1 การรวบรวม วิเคราะห์ และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 2.2 การกำหนด การเตรียมการ และการจัดหาสื่อการเรียนรู้
 - 2.3 การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้หรือรายวิชาตามความคิดเห็น ในปัจจุบันต้องการให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง
 - 2.4 การจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนแต่ละคน
 - 2.5 การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการเยี่ยมชั้นเรียน หรือการประชุมปรึกษาหารือกันเป็นระยะ

2.6 การร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอนโดยการนิเทศภายใน การพัฒนาบุคลากร การส่งเสริมด้านสื่อการเรียนรู้ และการแสวงหาความช่วยเหลือจากแหล่งภายนอกสถานศึกษา

3. การประเมินผลการเรียน ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับ

3.1 การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้/รายวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อการพิจารณาในการเตรียมการขั้นต่อไป ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงตัวบ่งชี้ที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ด้วย

3.2 การกำหนดวิธีการ และเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการเตรียมการในการสร้างเครื่องมือ และกำหนดวิธีการที่เป็นระบบในขั้นนี้ควรกำหนดช่วงเวลาในการประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างดำเนินการสอน การประเมินปลายภาคเรียนและปลายปีด้วย

3.3 การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ตามวิธีการและเครื่องมือที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งการดูแลให้มีการบันทึกผลการเรียนการสอน การบันทึกผลการสังเกต และการรวบรวมผลงานของนักเรียนตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ

3.4 การจัดทำหลักฐานการศึกษาตามที่กระทรวงกำหนดไว้

3.5 การกำหนดรูปแบบ ระยะเวลาการรายงานผลการเรียนรู้ต่อสาธารณะและหน่วยงานต้นสังกัด

4. การนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่การจัดให้มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับ

4.1 การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในให้บุคลากรทุกคนร่วมกันรับผิดชอบในการนำสถานศึกษาไปสู่มาตรฐานการศึกษาาร่วมกัน

4.2 การกำหนดวิธีการและระยะเวลาการนิเทศภายใน

4.3 การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการดำเนินการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ

4.4 การร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยถือเป็นปัญหาของสถานศึกษา

โดยส่วนรวม

5. การจัดการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ ได้แก่การจัดให้มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับ

5.1 การวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา

5.2 การกำหนดช่วงเวลาของการพัฒนาบุคลากรเป็นระยะ ๆ

5.3 การควบคุมดูแลให้มีการดำเนินงานพัฒนาบุคลากรเป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้

6. การวิจัยและพัฒนา ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับ

6.1 การทำความเข้าใจและส่งเสริมให้มีการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ของผู้เรียน

6.2 การร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาที่เป็นข้อขัดข้องร่วมกันในสถานศึกษา

6.3 การควบคุมดูแลและส่งเสริมการดำเนินการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

จากขอบข่ายงานวิชาการที่ได้กล่าวมา จะเห็นได้ว่างานวิชาการมีขอบข่ายกว้างขวาง ในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการจัดการวัดและประเมินผล รวมทั้งการติดตามผล เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ให้ได้ผลดี ก่อให้เกิดคุณภาพทางการศึกษา

หลักสูตรและการใช้หลักสูตร

หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจของการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้จึงจำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ จะทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปด้วยดีทั้งแก่ผู้เรียน และช่วยให้ครูผู้สอนได้มีทิศทางและสิ่งกำหนดในการสอนอีกด้วย ซึ่งธำรง บัวศรี (2532, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่าคือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรม และมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อผู้เรียนมีการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้ ขณะที่ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 40-41) ได้กล่าวว่า หลักสูตรมีความหมายเป็น 3 ประการคือ

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียน

การสอน ตามที่มุ่งหมายไว้

2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษา โดยมีปัจจัยนำเข้า เช่น ครู นักเรียน

วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิตคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา เป็นต้น

3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งประสงค์จะอบรม ฝึกฝน ผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

สำหรับใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 11) ได้กล่าวถึงหลักสูตรไว้ว่า เป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียนซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา

ขณะที่อมรา เล็กเรณสินธุ์ (2540, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า คือ เอกสารที่บรรจุแผนงานหรือโครงการและเนื้อหากิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะและพฤติกรรมต่าง ๆ อันพึงปรารถนาของสังคมนั้น ๆ อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข โดยที่แผนงานหรือโครงการนั้น ๆ จะต้องมีการประกอบที่สมบูรณ์ คือมีจุดหมายที่ชัดเจน มีการกำหนดเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อผู้เรียน มีแนวทางการดำเนินงานที่เป็นระบบระเบียบมีการนำแผนงานและโครงการนั้นไปปฏิบัติในสถาบันการศึกษา จนทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จนสามารถวัดผลประเมินผล การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้

เช่นเดียวกับวิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542, หน้า 48) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่าเป็นมวลดประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน โดยวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และทักษะต่าง ๆ อันเป็นประสบการณ์ที่ผ่านเข้าไปในการรับรู้ของผู้เรียน

ส่วนล้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2543, หน้า 34) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า เป็นการจกกิจกรรมหรือประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน หลักสูตรนั้นคลุมไปถึงโครงการสอนแบบเรียน แบบฝึกหัด สื่อการเรียน วิธีการสอน วิธีการจกกิจกรรม ตลอดจนคู่มือดำเนินงานของครูเพื่อให้เด็กเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ในขณะที่อำภา บุญช่วย (2537, หน้า 17-21) ได้กล่าวถึงหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ว่า มีความหมาย 2 ลักษณะคือ ในความหมายที่กว้างจะรวมหลักสูตรกับกิจกรรมการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน ส่วนในความหมายที่แคบกว่ามองหลักสูตรเป็นเพียงโครงการแผนประสบการณ์แนวทางในการปฏิบัติให้เกิดขึ้นก่อนสอน เป็นความหมายที่แยกตัวหลักสูตรออกจากการสอน อย่างไรก็ตาม ในตัวหลักสูตรหรือแผนประสบการณ์นี้ ก็ประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการเรียนการสอน และประเมินผลเพียงแต่ยังไม่ได้นำไปใช้เท่านั้น

ความสำคัญของหลักสูตร สรุปได้ดังนี้

1. เป็นเอกสารของทางราชการ หรือเป็นบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษาของรัฐบาลหรือเอกชน ดังนั้นหลักสูตรจึงเปรียบเสมือน “คำสั่ง” หรือ “ข้อบังคับ” ของทางราชการชนิดหนึ่งนั่นเอง

2. เป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาเพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่ง ในการที่จะจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาของรัฐบาลให้แก่โรงเรียน

3. เป็นแผนการดำเนินงานของนักบริหารการศึกษา ที่จะต้องอำนวยความสะดวกดูแล และติดตามประเมินผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล

4. เป็นแผนการปฏิบัติงาน หรือเครื่องชี้นำทางในการปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะเสนอแนะจุดมุ่งหมายการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนการสอนซึ่งครูควรจะต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง

5. เป็นเครื่องมือของรัฐ ในอันที่จะพัฒนาคนและพัฒนากำลังคน ซึ่งจะเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติตามแผนของรัฐบาล

6. เป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ถ้าประเทศชาติใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้คนในประเทศของคนมีคุณภาพ

องค์ประกอบของหลักสูตรมีดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ ความมุ่งหมายของการศึกษา เป็นการตอบคำถามว่า จะจัดการศึกษาเพื่ออะไร หรือในการจัดการศึกษานั้น เราต้องการให้ผู้ได้รับการศึกษา มีลักษณะอย่างไร

2. เนื้อหา คือ สารที่เป็นความรู้ที่ประมวลหรือรวบรวมมา เพื่อจัดอย่างมีระบบระเบียบให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามที่ต้องการ เนื้อหาสาระ และความรู้ของแต่ละวิชา จะประกอบไปด้วยสิ่งที่เป็นข้อมูลหรือข้อเท็จจริง แต่ในการนำหลักสูตรไปใช้ ก็ไม่ควรสอนเฉพาะเนื้อหาที่เป็นสิ่งควรรู้อย่างเดียว ควรเน้นเรื่องวิธีการศึกษาหาความรู้ของวิชานั้น ๆ ด้วย การเลือกเนื้อหาของหลักสูตร ควรมีความสำคัญและเชื่อถือได้ มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคม มีความสมดุลระหว่างความกว้างกับความลึก สามารถสนองความมุ่งหมายได้หลายด้าน สอดคล้องกับประสบการณ์ของนักเรียน และอยู่ในวิสัยที่นักเรียนจะสามารถเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ได้และสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน

3. การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ การเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามจุดหมายของหลักสูตร ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนจึงต้องคำนึงถึงผู้เรียนและควรให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ลงมือทำงานเอง แสวงหาคำตอบ ด้วยตนเอง

4. การประเมินผล จะต้องประเมินให้ได้ว่าประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดให้แก่ผู้เรียน มีความยากง่าย ช้าชอน และจัดลำดับไว้เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ผู้เรียนได้พัฒนาด้านต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด และพัฒนาการของผู้เรียนเป็นไปตามทิศทางที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่เพียงใด

การนำหลักสูตรไปใช้ คือการนำเอาเอกสารหลักสูตรไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ กับตัวผู้เรียนให้มากที่สุด ดังต่อไปนี้

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน เป็นการตีความหมาย และกำหนดรายละเอียด ของหลักสูตร สิ่งที่ผู้นำไปใช้จะต้องตีความหมายก็คือ ความมุ่งหมายของหลักสูตรเพราะ หลักสูตรแม่บทกล่าวไว้อย่างกลาง ๆ ผู้นำไปใช้จะต้องกำหนดรายละเอียดเอาเอง จะต้องพิจารณา ว่ามีความมุ่งหมายอย่างไร จะสอนใคร ระดับไหน อย่างไร และต้องการให้เกิดอะไรขึ้นใน ตัวผู้เรียน หลังจากทำความเข้าใจจุดมุ่งหมาย ตลอดจนหลักการ และโครงสร้างแล้ว จะต้อง กำหนดรายละเอียดของหลักสูตรว่า จะให้ผู้นำหลักสูตรไปใช้กำหนดรายละเอียดให้ผู้เรียนได้เรียน เกี่ยวกับเรื่องอะไร โดยมีคณะกรรมการจัดทำประมวลการสอน โครงการสอน หรือแผนการสอน กำหนดการสอนและบันทึกการสอนประจำวัน ซึ่งจะออกมาในรูปของเอกสารหลักสูตร ปัญหาใน การแปลงหลักสูตรในการสอนระดับท้องถิ่นจึงมีปัญหามาก เนื่องจากผู้พัฒนาหลักสูตรในระดับนี้ ยังไม่ทราบหลักการและวิธีการอันถูกต้อง ในการทำแผนการสอน อีกทั้งยังขาดแคลนทุนทรัพย์ ในการจัดทำเอกสารอีกด้วย

2. การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในโรงเรียน เป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึง เพราะการนำหลักสูตรไปปฏิบัติเกิดขึ้นที่โรงเรียน จึงจำเป็นต้องสำรวจปัจจัย และสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียน ว่าเหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้หรือไม่ ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงขนาด ห้องเรียน จำนวนนักเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์สื่อการสอนต่าง ๆ ต้องมีให้พร้อม การจัดครู เข้าสอน แผนการสอน กำหนดการสอน แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบเป็นต้น นอกจากนี้ งบประมาณก็จัดเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ผู้บริหารควรจะต้องจัดสรรงบประมาณให้ เพียงพอที่จะส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามที่หลักสูตรกำหนดให้

3. การสอนของครู เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะถึงแม้ว่า จะมีสิ่งต่าง ๆ พร้อมมูล หลักสูตรก็ยังไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ ถ้าครูยังไม่ได้ลงมือสอน ครูเป็น

ตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ การเอาใจใส่ต่อการสอน การสอนให้สอดคล้องกับ ความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีสอนที่เหมาะสม เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อความสัมฤทธิ์ หรือความล้มเหลวของหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียน มีหน้าที่ให้ความรู้ ความสะดวก ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจแก่ครู เพื่อให้การสอนของครู และการเรียนของเด็กบังเกิดผลตามความมุ่งหมายของ หลักสูตร

ส่วนอำนาจ จันทรแป้น (2532, หน้า 6-7) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่า เป็นความรับผิดชอบของโรงเรียน โดยเฉพาะความรับผิดชอบของครูผู้สอน ที่ก่อให้เกิดปฏิบัติการ จริงตามเจตนารมณ์ หรือข้อกำหนดต่าง ๆ การนำหลักสูตรไปใช้จะสำเร็จลุล่วงไปได้ ต้องอาศัย ส่วนประกอบใหญ่ ๆ 3 ประการคือ ตัวครู ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงที่จะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนของตน ผู้บริหารซึ่ง เกี่ยวข้องในการให้การสนับสนุนช่วยเหลือ นิเทศและแผนงานที่ได้มีการออกแบบอย่างมีระบบ รวมทั้งแผนงานนั้นจะต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ และข้อจำกัดต่าง ๆ ด้วย

สำหรับสังัด อุทรานันท์ (2532, หน้า 260) ได้กล่าวเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ว่า เป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนในห้องเรียน ได้แก่การจัดเอกสารประกอบ หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร และการนิเทศการใช้หลักสูตร

ในขณะที่สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 9-20) ได้กล่าวเกี่ยวกับหลักสูตรไว้ว่า

1. หลักสูตรในฐานะที่เป็นวิชาและเนื้อหาสาระที่จัดให้แก่ผู้เรียน หมายถึงวิชาและ เนื้อหาสาระที่กำหนดให้ผู้เรียนในชั้นและระดับต่าง ๆ หรือกลุ่มวิชาที่จัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. หลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารหลักสูตร กลุ่มหนึ่งจัดให้กับคนอีกกลุ่มหนึ่ง ประกอบด้วยจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ อัตราเวลาเรียน กิจกรรมประสบการณ์ และการประเมินผลการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกัน มีพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แนวคิดนี้จะเน้นหลักสูตรที่เป็นเอกสาร หลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งเอกสารหลักสูตรเป็นเอกสารที่กล่าวถึงสาระของ หลักสูตรโดยตรง คือกล่าวถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง และเนื้อหาที่จัดไว้ในหลักสูตร นั้น ๆ ส่วนเอกสารประกอบหลักสูตร เป็นเอกสารที่อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตรเพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ตามความมุ่งหมาย

3. หลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะให้แก่ผู้เรียน เป็นการมองหลักสูตร ในลักษณะของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูและนักเรียนจัดขึ้น หรือกิจกรรมการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ ที่เตรียมไว้ และจัดให้แก่ผู้เรียนโดยโรงเรียนทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ประสบการณ์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนด กิจกรรมที่ควรจัดให้แก่ผู้เรียนจะต้อง ปรากฏอยู่ในหลักสูตรอย่างชัดเจน

4. หลักสูตรในฐานะแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวัง แก่นักเรียน จะเป็นแผนในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ โดยมุ่งให้ ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และพฤติกรรมที่กำหนด แผนสำหรับจัดโอกาสทางการศึกษา จะแสดงเกี่ยวกับจุดหมายหรือจุดประสงค์ของการออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และ การประเมินผล แผนนี้สร้างขึ้นตามประเภทสถานการณ์ หรือกลุ่มบุคคลในระดับการศึกษาต่าง ๆ หลักสูตรก่อนวัยเรียน หลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรอุดมศึกษา หรืออาจหมายถึงกลุ่มของ แผนย่อยต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่คาดหวัง

5. หลักสูตรในฐานะที่เป็นมวลประสบการณ์ หมายถึงประสบการณ์ทุกอย่าง ของนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของโรงเรียน รวมถึงเนื้อหาวิชาที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ แนวคิดในความหมายของหลักสูตร ดังกล่าวนี้นี้เป็นความหมายในแนวกว้างและสมบูรณ์ที่สุด เพราะครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่าง ที่อยู่ในความรับผิดชอบของโรงเรียน

6. หลักสูตรในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทาง เป็นสิ่งที่สังคมมุ่งหวังหรือคาดหวัง ให้เด็กได้รับ กล่าวคือผู้ที่ศึกษาจนจบหลักสูตรไปแล้วจะมีลักษณะอย่างไรบ้าง จะเกิดผลอย่างไร ในตัวผู้เรียนบ้าง แนวคิดนี้มองหลักสูตรในฐานะที่ทำให้เกิดผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวังที่จะเกิดขึ้น จากการเรียนรู้

7. หลักสูตรในฐานะที่เป็นระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการมองหลักสูตรในฐานะที่เป็นแผนการเตรียมโอกาสของการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่จัดขึ้น โดยโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นแผนงาน จึงถูกกำหนดขึ้นเพื่อผู้เรียน โดยโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดโอกาส ทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน

ความสำคัญของหลักสูตร สรุปไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเป้าหมายที่มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
4. ในระดับโรงเรียนหลักสูตรจะให้แนวปฏิบัติแก่ครู
5. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญของงานและพัฒนาการของเด็ก

ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่า ผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง

7. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า เนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่นเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

8. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร

9. หลักสูตรย่อมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าเป็นเช่นไร

10. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะและเจตคติของผู้เรียนในอันที่จะอยู่ร่วมในสังคม และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

อีกทั้งได้จำแนกองค์ประกอบของหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หมายถึง ความตั้งใจหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้ที่จะผ่านหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขตในการให้การศึกษาแก่เด็ก ช่วยในการเลือกเนื้อหาและกิจกรรม ตลอดจนใช้เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการประเมินผล จุดมุ่งหมายของการศึกษามีอยู่หลายระดับ ได้แก่ จุดมุ่งหมายระดับหลักสูตรซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่บอกให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรู้เป้าหมายของหลักสูตรนั้น ๆ จุดมุ่งหมายของกลุ่มวิชา วิชาแต่ละกลุ่มจะสร้างคุณลักษณะที่แตกต่างกันให้กับผู้เรียน ดังนั้นแต่ละกลุ่มวิชาจึงมีการกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ต่างกัน จุดมุ่งหมายรายวิชาเป็นจุดมุ่งหมายที่ละเอียดเฉพาะเจาะจงกว่าจุดมุ่งหมาย กลุ่มวิชา ผู้สอนรายวิชาจะกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนเนื้อหาแต่ละบทแต่ละตอนขึ้นในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม แม้ว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษามีหลายระดับดังกล่าวแล้ว แต่จุดมุ่งหมายทุกระดับย่อมสอดคล้องกันและนำไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน

2. เนื้อหา เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว กิจกรรมขั้นต่อไปคือ การเลือกเนื้อหา ประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการตั้งแต่การเลือกเนื้อหาและประสบการณ์ การเรียงลำดับเนื้อหาสาระ พร้อมทั้งการกำหนด เวลาเรียนที่เหมาะสม

3. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการจัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู เอกสารหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ แนวการสอน และแบบเรียน เป็นต้น

การจัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดโต๊ะเก้าอี้ ห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ในการเรียน จำนวนครู และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

การดำเนินการสอน เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในขั้นการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะหลักสูตรจะได้ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสอนของครู ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ในด้านการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ การวัดและประเมินผล จิตวิทยาการสอน ตลอดจนทั้งปรัชญาการศึกษาของแต่ละระดับ จึงทำให้การเรียนของผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

4. การประเมินผลหลักสูตร คือ การหาคำตอบว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่มากน้อยเพียงใดและอะไรเป็นสาเหตุ การประเมินผลหลักสูตรเป็นงานใหญ่ และมีขอบเขตกว้างขวาง ผู้ประเมินจำเป็นต้องวาง โครงการประเมินผลไว้ล่วงหน้า

การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ในอันที่จะทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นดำเนินไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นับแต่การเตรียมบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สภาพแวดล้อม และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

สำหรับกระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 9-10) ได้กล่าวถึง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่า เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบทั้งในระบบและนอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ในส่วนของการจัดการศึกษาปฐมวัย กำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เป็นการเฉพาะเพื่อเป็นการสร้างเสริมพัฒนาการและเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อม ในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สถานศึกษานำไปใช้จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษานั้น กำหนดโครงสร้างที่เป็นสาระการเรียนรู้ จำนวนเวลาอย่างกว้าง ๆ มาตรฐานการเรียนรู้ที่แสดงคุณภาพผู้เรียนเมื่อเรียนจบ 12 ปี และเมื่อจบการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นของสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม สถานศึกษาต้องนำโครงสร้างดังกล่าวนี้จัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสภาพความพร้อม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งนี้สถานศึกษาต้องจัดทำรายวิชาในแต่ละกลุ่มให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด

นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถจัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาใหม่ ๆ รายวิชาที่มีความหลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเลือกสาระการเรียนรู้จาก 8 กลุ่ม ในช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้ หรือรายวิชานั้น ๆ ด้วย สำหรับช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 นั้น ยังไม่ควรให้เลือกเรียนรายวิชาที่เข้มข้น ควรเรียนเฉพาะรายวิชาพื้นฐานก่อน

สถานศึกษาต้องจัดสาระการเรียนรู้ให้ครบทั้ง 8 กลุ่มในทุกชั้น ให้เหมาะสมกับ ธรรมชาติการเรียนรู้ และระดับพัฒนาการของผู้เรียน โดยในช่วงการศึกษาภาคบังคับ คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดหลักสูตรเป็นรายปี และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จัดเป็นหน่วยกิต

ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และปีที่ 4-6 การศึกษาระดับนี้ เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ หลักสูตรที่จัดขึ้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน เขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน พัฒนาความสามารถ ทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้ ทักษะในการดำเนินชีวิต ให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถ เสริมสร้างสุขภาพส่วนตนและชุมชน มีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐาน ในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4–6 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน มุ่งปลูกฝังความรู้ ความสามารถ และทักษะในวิทยาการและเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนและการประกอบอาชีพ มุ่งมั่นพัฒนาคนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

ลักษณะหลักสูตรในช่วงชั้นนี้จัดเป็นหน่วยกิต เพื่อให้มีความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับหลักสูตรสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการจัดการศึกษา เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์หรือเป็นการจัดกิจกรรมทุกอย่างแก่ผู้เรียน อันเปรียบเสมือนแผนที่หรือเข็มทิศที่จะนำทางในการจัดการศึกษาให้บรรลุผล หลักสูตรที่ดีจะต้องมีความชัดเจน เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งจะทำการนำหลักสูตรไปใช้หรือการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนการสอน

จุดมุ่งหมายหลักของโรงเรียนอยู่ที่การจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดและดำเนินการด้านการเรียนการสอนเป็นไปด้วยดี ก็ด้วยการวางแผนการบริหารงานด้วยความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน โดยเฉพาะครูผู้สอนซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดของการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต้องทำความเข้าใจหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และแนวดำเนินการของหลักสูตร เพราะการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่นำหลักสูตรไปใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

กมล ภูประเสริฐ (2535, หน้า 152) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอน ไว้ว่าเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ส่วนปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 38) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนการสอนในสถานศึกษา จะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. ผู้เรียน หมายถึง นักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษา
2. ผู้สอน หมายถึง ครูอาจารย์ที่ทำการสอนและรับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการสอน รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้และชี้แนะแนวทางในการแสวงหาความรู้

3. บทเรียน หมายถึง การสอน จะสอนอะไร สอนอย่างไร โรงเรียนจึงต้องมีหลักสูตรกำกับไว้ในการเรียนการสอน งานด้านหลักสูตรและการสอน นับว่าเป็นความสำคัญที่ทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมาย

ขณะที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539, หน้า 181-182) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนว่า ต้องคำนึงถึงเป้าประสงค์ของการศึกษาในปัจจุบัน คือ มุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำเอาสิ่งที่ได้เรียนไปใช้ประโยชน์ของตนได้ ดังนั้นการจัดเนื้อหาวิชาของความรู้จึงต้องมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยได้กล่าวเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนมีหลักการดังนี้

1. ครูผู้สอนจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้มากกว่าการจำไปปฏิบัติ
2. ครูผู้สอนควรใช้วิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้ มีความคิดวิจารณ์และรู้จักนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นวิธีการสอนจะต้องแนะนำผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งวิทยาการ การสังเกต การอภิปราย มากกว่าจะทำการสอนโดยการบอกเล่าให้ผู้เรียนจดจำคำสอนของครูผู้สอน
3. เนื้อหาวิชาที่จัดให้แก่ผู้เรียนจะต้องผสมผสานกัน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ความรู้ต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มวิชาให้มากที่สุด

ส่วนปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544, หน้า 151-161) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนว่า ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ งานการจัดการเรียนการสอนมีหลายงาน ได้แก่ การจัดทำประมวลการสอน การจัดทำแผนการเรียน การจัดทำตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูอาจารย์เข้าสอน การสอนซ่อมเสริม การเลือกตำราเรียน การจัดทำคู่มือด้านวิชาการ การจัดทำคู่มือแก่นักเรียนนักศึกษา และการจัดห้องศูนย์ควบคุมการเรียนการสอน การพัฒนาครูอาจารย์ การปรับปรุงการเรียนการสอน สถานศึกษาควรวางแผนปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของตนเอง โดยพิจารณาจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

สำหรับสุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 231) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนไว้ว่าเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งจัดขึ้นโดยครูเพื่อให้สนองเจตนารมณ์ของหลักสูตรจึงเป็นส่วนของการนำหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติโดยแท้จริง

นอกจากนั้นสวีย์ มุลคำและอรัญ มุลคำ (2546, หน้า 7-8) ได้กล่าวถึงการจัดการกิจกรรมและการเรียนการสอน ไว้ว่า กิจกรรมและการทำงานอันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน โดยจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย การที่ผู้สอนจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายได้นั้น ผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการสอน วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ก่อนจะออกแบบการเรียนรู้ หรือวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีได้

จากที่ได้กล่าวมาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันล้วนให้ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นหลัก เน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการค้นหาความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นงานที่ครูผู้สอนต้องนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียนมากที่สุด

สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้นับว่าเป็นสิ่งที่มีบทบาทอย่างมากในการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจความหมายของเนื้อหาบทเรียนได้ตรงกับที่ผู้สอนต้องการ ไม่ว่าสื่อนั้นจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม ล้วนแต่เป็นทรัพยากรที่สามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ทั้งสิ้น ในการใช้สื่อการเรียนรู้นั้นผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะเฉพาะ และคุณสมบัติของสื่อแต่ละชนิด เพื่อให้ตรงกับผลการเรียนรู้และสามารถจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบในการใช้สื่อ ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ กิดานันท์ มลิทอง (2540, หน้า 79) ได้กล่าวถึง สื่อการเรียนรู้ ว่า สื่อชนิดใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นเทปบันทึกเสียง สไลด์ วิดีโอ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ แผนภูมิ ภาพนิ่ง ซึ่งบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้เป็นอุปกรณ์ทางกายภาพที่นำมาใช้ในเทคโนโลยีการศึกษา เป็นสิ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับการสอนของผู้สอนส่งไปถึงผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้เป็นอย่างดี

สำหรับกระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 23-24) ได้กล่าวถึง สื่อการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งอื่น ๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียนใช้ศึกษาค้นคว้า

หาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน ผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว และในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกสื่อ และแหล่งความรู้ โดยเฉพาะหนังสือเรียน ควรมีเนื้อหาสาระครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ ควรจัดให้มีอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมได้จากศูนย์สื่อ หรือห้องสมุดของ สถานศึกษา

ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้จัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลายทั้ง สื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่น ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก วิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลาเพื่อให้เกิดการใช้ สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานควรดำเนินการดังนี้

1. จัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
2. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้

ของผู้เรียน

3. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน และสำหรับเสริม ความรู้ของผู้สอน

4. ศึกษาวิธีการเลือก และการใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสม หลากหลายและสอดคล้องกับการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่าง บุคคลของผู้เรียน

5. ศึกษาวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเองและ ที่เลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์และประเมิน สื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่ นั้น อย่างสม่ำเสมอ

6. จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพใน สถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ และพัฒนา สื่อการเรียนรู้

7. จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่าง สถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่น

8. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อ และการใช้ สื่อการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ

ส่วนจันทราณี สงวนนาม (2545, หน้า 147–148) ได้กล่าวถึง สื่อการเรียนรู้ว่า ผู้บริหารจะต้องจัดให้สถานศึกษามีสื่อการเรียนรู้ เพราะสื่อเป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูและผู้เรียนปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนการสอนได้สะดวกยิ่งขึ้น สื่อที่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูผู้สอน เช่น เอกสาร หลักสูตร คู่มือครู บันทึกการสอน นอกจากนี้แหล่งการเรียนรู้ทุกรูปแบบ เครือข่ายการเรียนรู้ ที่สามารถให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ก็ถือว่าเป็นสื่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น ซึ่งสื่อการเรียนรู้ เป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนของครูดำเนินไปด้วยดี ช่วยให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ที่ดีตามกระบวนการต่าง ๆ ที่หลักสูตรต้องการ ต้องยอมรับว่าผู้เรียนทุกคนต่างก็มี ประสบการณ์เดิมอยู่แล้ว ความรู้ใหม่ ๆ ที่ผู้เรียนจะได้รับอาจมีได้หลายทาง นอกจากครูและ สื่อต่าง ๆ ดังกล่าว เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ คอมพิวเตอร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับศักยภาพและความสามารถของครูที่จะจัดหามาใช้ และศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่ละคนซึ่งหลักสูตรใหม่มิได้ละทิ้งหนังสือแบบเก่า ๆ โดยสิ้นเชิง องค์ความรู้ใหม่ก็ยังคงต้อง อาศัยหนังสือเก่ารวมอยู่ด้วยตามความจำเป็นและความเหมาะสม

ขณะที่ริยา เหมียนเฉลย (2546, หน้า 17) ได้กล่าวถึงบทบาทของสื่อต่อการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สามารถให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น เพราะผู้เรียนเกิดความเข้าใจเป็นรูปธรรมชัดเจน

2. ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้ในปริมาณมากขึ้นในเวลาที่กำหนดไว้

3. ช่วยให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการเรียนการสอน

4. ช่วยให้ผู้เรียนจำสร้างความรู้ความประทับใจและการเรียนรู้มีความคงทน

5. ช่วยส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาในกระบวนการเรียน

6. ช่วยให้ผู้สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนได้ยากลำบาก

จากแนวคิดเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้พอสรุปได้ว่า สื่อการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยให้การเรียนการสอนของครูดำเนินไปด้วยดี ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีตามกระบวนการต่าง ๆ ที่หลักสูตรต้องการ ดังนั้นต้องเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อที่มีความหลากหลายตามความจำเป็น และความเหมาะสมเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะจะทำให้ทราบถึงการจัดการเรียนการสอน ว่าได้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรหรือไม่ ซึ่งมี นักการศึกษาได้กล่าวเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลไว้ดังนี้

กัจจล เทียนกัณฑ์เทศน์ (2540, หน้า 16) ได้กล่าวถึงการวัดและประเมินผลไว้ว่าการวัด หมายถึง กระบวนการบอกปริมาณหรือคุณภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์ใด ๆ ที่ตกลงกันไว้แล้ว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งที่จะวัด และวัตถุประสงค์ของการวัดการประเมินผล คือ กระบวนการประเมินค่าขั้นสุดท้ายว่า วัดวัตถุประสงค์ของการศึกษาใดบรรลุวัตถุประสงค์เพียงไร ทั้งนี้โดยการพิจารณาผลที่ได้จากผลของการวัด และส่วนประกอบอื่นเพื่อการประเมินค่าที่เหมาะสม การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน เพราะการวัดเป็นไปเพื่อการประเมินค่าเสียแล้ว เก่งอ่อนเพียงใด สิ่งใดบ้างที่ต้องแก้ไขปรับปรุงพัฒนา ถ้าเป็นผลของการเรียนรู้ก็ต้องเทียบกับ วัดวัตถุประสงค์ว่า การเรียนรู้นั้นบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด สอนซ่อมเสริมหรือเรียนซ้ำ ผ่าน ไม่ผ่าน เลื่อนชั้น ไม่เลื่อนชั้น การวัดผลจึงเป็นไปเพื่อการประเมินผล

ส่วนบุญชม ศรีสะอาด และคณะ (2540, หน้า 3-4) ได้กล่าวเกี่ยวกับการวัดและ ประเมินผลไว้ว่า การวัดหรือการวัดผล คือ เป็นกระบวนการในการวัดคุณลักษณะของคน สัตว์ สิ่งของหรือสิ่งที่เป็นนามธรรม จำเป็นต้องมีเครื่องมือที่ใช้การตรวจสอบเพื่อเทียบกับมาตรฐาน ที่จะบอกปริมาณหรือจำนวนของคุณลักษณะนั้น ๆ ได้ และได้ค่าเป็นจำนวนหรือตัวเลขที่แสดง ปริมาณ โดยมีหน่วยการวัดที่แสดงระดับหรือจำนวนว่ามีมากน้อยเพียงใด ส่วนการประเมินผล คือ เป็นการแสวงหาข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณในรูปของจำนวนหรือตัวเลข เมื่อนำค่าที่ได้มา เปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานของผู้ประเมินแล้ว จะตีค่า ตีราคา ของคุณลักษณะนั้น ๆ ออกมา

สำหรับเยาวดี วิบูลย์ศรี (2540, หน้า 1 - 5) ได้กล่าวเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ไว้ว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการบ่งชี้ผลผลิตหรือคุณลักษณะที่วัดได้จากเครื่องมือวัดผล ประเภทใดประเภทหนึ่งอย่างมีระบบ ดังนิยามที่ว่า การวัดผล คือการกำหนดตัวเลขให้กับสิ่งใด สิ่งหนึ่งตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จากคำนิยามดังกล่าวจะเห็นว่า การวัดผลเป็นกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ซึ่งเน้นที่ปริมาณเป็นตัวเลขมากกว่าการบรรยายในเชิงคุณภาพ เนื่องจากการวัดสิ่งใด สิ่งหนึ่งด้วยปริมาณตัวเลขจะให้ผลลัพธ์ที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกัน ถ้าเครื่องมือวัดผลนั้นมีมาตรฐาน และถ้าผู้วัดผลนั้นมีความละเอียดรอบคอบ ทำตามวิธีการวัดอย่างถูกต้องแล้ว ผู้วัดจะเป็นใครก็ตาม ย่อมจะได้ผลเท่ากัน ในทางตรงกันข้ามการวัดผลด้วยการบรรยายเชิงคุณภาพ อาจจะมีความ ตีความหมายแตกต่างกันไปไม่สามารถที่จะให้ผลลัพธ์ที่แน่นอนชัดเจนได้ และการวัดผลทาง การศึกษา คือ กระบวนการที่พยายามค้นหาระดับที่แสดงถึงปริมาณของคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ในตัวบุคคล หรือสิ่งของหรือเหตุการณ์ ส่วนการประเมินผล คือ การตีค่าของสิ่งที่เราวัดได้รวมถึง

การตัดสินใจคุณค่า การประเมินผลจะต้องมีเกณฑ์ หรือวัตถุประสงค์ หรือมาตรฐานที่แน่นอน ซึ่งกำหนดขึ้นในแต่ละครั้ง

ขณะที่ภัทรา นิคมานนท์ (2543, หน้า 11–12) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลไว้ว่า การวัดผลหมายถึง การใช้เทคนิควิธีการซึ่งเรียกว่าเครื่องมือวัดอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อศึกษา ค้นหา หรือตรวจสอบคุณลักษณะของบุคคล ผลงาน หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อให้ได้ข้อมูล ที่มีความหมายแทนพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของสิ่งของหรือบุคคลที่ต้องการศึกษา ส่วนการประเมินผล หมายถึง การนำเอาข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดมาใช้ในการตัดสินใจ โดยการหาข้อสรุป ตัดสินประเมินค่าหรือตีราคาโดยเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่น ๆ หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ส่วนล้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2543, หน้า 30) ได้กล่าวว่า การวัดและประเมินผลมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมาก เพราะในระหว่างการเรียนการสอนนั้น ตามธรรมชาติครูจะต้องสอนตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดพฤติกรรม ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและของวิชานั้น ๆ การตรวจสอบโดยการวัดและประเมินผลจะเป็น การมองว่าครูสอนบกพร่องจุดใด เด็กบกพร่องเรื่องใด บทเรียนขาดความสมบูรณ์ตอนไหน ในการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลที่ดี จะช่วยตอบปัญหาต่าง ๆ ได้

สำหรับปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544, หน้า 166) ได้กล่าวถึง การวัดและประเมินผล ไว้ว่า การวัด เป็นกระบวนการที่กำหนดจำนวนตัวเลขให้กับวัตถุสิ่งของหรือบุคคลตาม ความมุ่งหมายและเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่จะวัดนั้น ๆ ส่วน การประเมินผล เป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าความจริงและการกระทำ บางที ขึ้นอยู่กับการวัดเพียงอย่างเดียว เช่น คะแนนสอบ แต่โดยทั่วไปจะเป็นการรวมการวัดหลาย ๆ ทาง โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์หรือการทดสอบ ประกอบการพิจารณา

ส่วนฤตินันท์ สมุทร์ทัย (2545, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของการวัดและประเมินผล ไว้ว่า การวัดผลคือ การตรวจสอบสิ่งที่เราต้องการวัดหรือศึกษาว่ามีปริมาณ จำนวนหรือคุณภาพ มากน้อยเพียงใด โดยการกำหนดสิ่งที่มีความหมายแทนคุณลักษณะคุณภาพให้กับสิ่งที่จะวัด ส่วนการประเมินผล คือ การนำเอาผลจากการวัดหลาย ๆ อย่างมาพิจารณา หรือการเก็บรวบรวม ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะวัดมาเปรียบเทียบเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องแล้วสรุปผลออกมา

เช่นเดียวกับพร้อมพรรณ อุคมสิน (2544, หน้า 2) ได้ให้ความสำคัญของการวัดและประเมินผลว่า เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนระดับ ใดก็ตาม การวัดและประเมินผลจะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในระดับ

นั้นเพราะผลจากการวัดและประเมินผลจะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจของผู้สอน เพื่อใช้ในการปรับปรุงวิธีการสอน การแนะแนว การประเมินผลหลักสูตรแบบเรียน

ในขณะที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 24 - 25) ได้กล่าวว่า การวัดและประเมินผล การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ ที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็น ประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา และเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติ ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติ ร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการวัดและ ประเมินทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ตลอดจน การประเมินภายในและนอกสถานศึกษา

การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน มีจุดหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน คือมุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมและค่านิยม อันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด ดังนั้นการวัดและ การประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระ การเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการ และแฟ้มสะสมงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญคือตัวผู้เรียน ผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และค้นหาข้อมูลเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้สะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะทราบระดับ ความก้าวหน้า ความสำเร็จของตน ครูผู้สอนจะเข้าใจความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม สามารถให้ระดับคะแนนหรือจัดกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของตนเองได้ ขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะได้ทราบระดับความสำเร็จของผู้เรียนสถานศึกษาเป็น ผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า ด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปี และช่วงชั้น สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทาง ในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งนำผลการประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินใจเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่าน

มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

การประเมินผลระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดต่อไป ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

นอกจากนี้จันทราณี สงวนนาม (2545, หน้า 148) ได้กล่าวว่า การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด ผลการประเมินจะช่วยให้ครูผู้สอนรู้ข้อบกพร่องหรือความก้าวหน้าของผู้เรียน ทำให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการแก้ปัญหา หรือพัฒนาให้เหมาะสมได้ กิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้สามารถดำเนินการได้เป็น 3 ระดับ คือ

1. การประเมินผลระดับชั้นเรียนเป็นหน้าที่สำคัญที่ครูผู้สอนจะต้องประเมินผู้เรียนในแต่ละรายวิชา เพื่อรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้วิธีการที่หลากหลายและควรทำอย่างต่อเนื่องควบคู่กันไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปี และช่วงชั้นของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อนำผลการประเมินไปพิจารณาตัดสินใจเลื่อนช่วงชั้น กรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

3. การประเมินผลระดับชาติ สถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาต่างประเทศ และ

กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

สำหรับ Wiggins (อ้างใน สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรณ, 2544, หน้า 91-121) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการวัดและการประเมินผล ซึ่งอาจทำได้ด้วยวิธีต่อไปนี้

1. การประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินผลจากงานหรือผลงานที่เป็นจริงมากกว่าประเมินด้วยข้อสอบแบบเลือกตอบ และเป็นการประเมินผลตามเกณฑ์ ซึ่งมีความสำคัญต่อการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน การประเมินตามสภาพจริงจะครอบคลุมถึงวิธีการดังต่อไปนี้

- 1.1 การนำเสนอด้วยปากเปล่า
- 1.2 การโต้วาทิ
- 1.3 การแสดงนิทรรศการ
- 1.4 การรวบรวมผลงานเขียนของนักเรียน
- 1.5 แถบบันทึกภาพผลการปฏิบัติงาน
- 1.6 การสร้างและงานประดิษฐ์โครงหุ่น
- 1.7 การแก้ปัญหา
- 1.8 พฤติกรรมของผู้เรียน
- 1.9 การปฏิบัติงานกลุ่ม

การประเมินตามสภาพจริง เป็นวิธีการประเมินที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมและทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในสถานการณ์จริง เป็นวิธีการที่เน้นงานภาคปฏิบัติที่นักเรียนแสดงออกเน้นกระบวนการเรียนรู้ ผลผลิต และเพิ่มพัฒนางาน การประเมินตามสภาพจริงช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง ครูต้องคำนึงเสมอว่า หลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผล จะต้องไปด้วยกันโดยไม่แยกการประเมินออกไปต่างหากเหมือนอย่างที่เคยปฏิบัติมาแต่เดิม

2. การประเมินโดยใช้แฟ้มพัฒนางาน เป็นวิธีการประเมินผลการเรียนการสอนโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินอย่างเต็มที่ 2 ขั้นตอนคือ ผู้เรียนแต่ละคนรวบรวมผลงาน และนักเรียนแต่ละคนจะจัดและคัดเลือกผลงานจากแฟ้มรวบรวมผลงาน เพื่อจัดทำแฟ้มสะสมงานต่อไป แฟ้มสะสมงานจะเป็นเอกสารที่ระบุว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรในชั้นเรียนและในชีวิตประจำวัน และนักเรียนได้ทำอะไรไปแล้วบ้างระหว่างการเรียนการสอนในรายวิชานั้น ๆ

ในปัจจุบันครูส่วนใหญ่ได้นำวิธีการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานไปใช้กัน อย่างแพร่หลาย เพราะเป็นนวัตกรรมที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะเป็น ผู้ประเมินตนเองพร้อมกับครูด้วย ผู้เรียนจึงสามารถประเมินตนเองได้ว่าตนเองทำได้ดีเพียงใด และอะไรบ้างที่ควรปรับปรุง เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนอยู่ในโลก ของความเป็นจริง และช่วยลดการแข่งขันกับเพื่อน ครูจะเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนจากการเน้น เฉพาะเนื้อหาความรู้ไปเป็นเน้นทักษะปฏิบัติและเจตคติควบคู่กันไป โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. การประเมินโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ครูผู้สอน โดยทั่วไปใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นวิธีการที่ใช้มาแต่เดิม ซึ่งในปัจจุบัน ก็ยังมีการใช้กันอยู่ ทั้งในรูปแบบของข้อทดสอบแบบปรนัยและอัตนัยตามความเหมาะสม โดยขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูและจุดมุ่งหมายของการประเมินเป็นสำคัญ สถานศึกษาจะต้องจัดให้ ผู้เรียนทุกคนได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลักและคุณลักษณะที่สำคัญ ด้วยเครื่องมือ หรือแบบทดสอบที่ได้มาตรฐาน

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้ทราบ ถึงความบกพร่อง ความก้าวหน้า ของการจัดการเรียนการสอน ผลที่ได้จะเป็นข้อมูลที่จะช่วย ครูผู้สอนได้นำไปปรับปรุง แก้ไขปัญหา และพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประ โยชน์สูงสุด ต่อผู้เรียน

การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

งานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิชาการและงานการศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับงานวิชาการในโรงเรียนได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

วิมา หาญใจ (2540) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนดาราวิทยาลัย พบว่า ด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ควรจัดเตรียมเอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร ให้เพียงพอ เพื่อจะได้อ่านและศึกษาก่อนที่จะเตรียมการสอนในแต่ละวิชาส่วนผู้บริหารควรจัด ให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ครูสามารถวิเคราะห์หลักสูตรให้เหมาะสมก่อนที่จะนำไปใช้ ทางด้านการเรียนการสอน ควรลดคาบสอนให้เหมาะสม ให้ครูสอนตรงตามความสามารถ ควรกำหนดรูปแบบในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และควรปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียน ส่วนด้านสื่อการเรียนรู้ ควรมีครูที่มีความรู้ทางการทำสื่อการเรียนรู้ ควรจัดหาสื่อการเรียนรู้ ให้เพียงพอแก่ความต้องการของผู้ใช้ และจัดระบบการให้บริการแก่ครูที่ต้องการยืมสื่อไปใช้ ส่วนในด้านการนิเทศการเรียนการสอนนั้น ควรให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศ

ควรมีการนัดหมายกับครูผู้สอนก่อนการนิเทศ และแจ้งผลการนิเทศให้ครูผู้สอนทราบหลังจากการนิเทศทุกครั้ง เพื่อครูผู้สอนจะได้นำผลของการนิเทศไปปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป ด้านการวัดและประเมินผล ครูควรจัดวัดผลให้ตรงจุดประสงค์การเรียนรู้ ควรให้เวลาในการสร้างข้อสอบอย่างเหมาะสม และควรจัดให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการแนะนำหรือตั้งชื่อหนังสือ และควรให้มีการประชาสัมพันธ์การให้บริการของห้องสมุดมากขึ้นด้วย

ส่วนผอ. ฤๅณ (2540) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกันดาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงราย พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกันดารนั้นส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติทั้ง 9 งาน ส่วนแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกันดารทั้ง 9 งานควรมีการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น มาเป็นข้อมูลในการจัดทำหลักสูตร ครูผู้สอนควรเตรียมการสอนให้สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน สนับสนุนให้ครูผู้สอนได้ผลิตสื่อการเรียนรู้ขึ้นใช้เอง การวัดและประเมินผลต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ส่วนงานห้องสมุดควรจัดหาหนังสือประเภทต่าง ๆ ไว้บริการให้เพียงพอและจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมมากที่สุด นอกจากนี้ควรมีการวางแผนการนิเทศไว้อย่างเป็นระบบ ควรจัดกิจกรรมสนองความต้องการของผู้เรียน และเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น ส่วนผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสพัฒนาตนเองในการประชุมอบรมทางวิชาการ

ในขณะที่สมฤทธิ์ ศักดิ์เรืองฤทธิ์ (2540) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย พบว่า ได้มีการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับนักเรียนและท้องถิ่น โดยศึกษาปัญหาและความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น ได้จัดทำแผนการสอนดำเนินการสอนและประเมินผลการเรียนรู้ ส่วนการบริหารงานวิชาการเพื่อจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับหลักสูตรและนักเรียน ได้ศึกษาสภาพการเรียนและการสอนวางแผนการสอนวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สำหรับการบริหารงานวิชาการเพื่อจัดแหล่งเรียนรู้และสิ่งสนับสนุนอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ได้มีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ สื่อและสิ่งพิมพ์วางแผนการจัดทำสื่อการเรียนรู้ ดำเนินการจัดหา จัดทำสื่อการเรียนรู้ ตรวจสอบและติดตาม การผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้ ส่วนด้านการบริหารงานวิชาการ เพื่อจัดการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบนั้น ได้ศึกษาสภาพการเรียนการสอน แล้วกำหนดตัวผู้นิเทศ วางแผนนิเทศ สร้างเครื่องมือนิเทศ ดำเนินการนิเทศ และประเมินผลการนิเทศ

ต่อมาทองคำ บัวอินทร์ (2541) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานทางวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพการดำเนินงานทางวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ทุกมาตรฐานน่าพอใจ ซึ่งมาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับหลักสูตร และนักเรียน รองลงมาคือโรงเรียนจัดแหล่งความรู้และสนับสนุนอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนและโรงเรียนจัดการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ ส่วนโรงเรียนพัฒนาหลักสูตรได้สอดคล้องกับนักเรียนและท้องถิ่นซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สำหรับกิตติพงษ์ เมืองยศ (2542) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดลำปาง พบว่า ตามความคิดเห็นของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติทั้ง 4 งาน เรียงตามลำดับคือ งานสื่อการเรียนรู้และการใช้แหล่งทรัพยากรท้องถิ่น งานนิเทศทางวิชาการ งานวัดและประเมินผล และงานหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่าการบริหารงานวิชาการ ได้ปฏิบัติทั้ง 4 งาน เรียงตามลำดับคือ งานวัดและประเมินผล งานสื่อการเรียนรู้และการใช้แหล่งทรัพยากรท้องถิ่น งานนิเทศทางวิชาการ และงานหลักสูตรและการใช้หลักสูตร สำหรับงานหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ได้มีการสนับสนุนให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ให้ครูได้สอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น มีการจัดหาหนังสือที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรไว้ให้ครูได้ศึกษาค้นคว้า ส่งครูเข้ารับการอบรมสัมมนาในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักสูตร และครูได้สอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ ไม่ได้วิจัยการเรียนการสอนใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับหลักสูตร การจัดทำระเบียบแหล่งวิทยาการในท้องถิ่น ส่วนที่ไม่แน่ใจในการปฏิบัติคือ การไม่นำผลสรุปการใช้หลักสูตรไปแก้ไข งานสื่อการเรียนรู้และการใช้แหล่งทรัพยากรท้องถิ่น ได้มีการจัดหนังสือและอุปกรณ์การสอน โดยการจัดซื้อจากเงินงบประมาณ แนะนำให้ครูได้นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาจัดทำสื่อการเรียนรู้แก่ครูอย่างเพียงพอ งานด้านงานนิเทศทางวิชาการ ได้มีการแนะนำครูให้เห็นความสำคัญของการนิเทศ จัดให้มีสมุดบันทึกการนิเทศและมีการจัดกิจกรรมการนิเทศภายใน ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ การวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบและการนิเทศโดยศึกษานิเทศก์อำเภอและจังหวัด ส่วนที่ไม่แน่ใจคือ การปฏิบัติงานนิเทศทางวิชาการ สำหรับงานวัดและประเมินผล ได้มีการวัดผลประเมินผลตามระเบียบการวัดผลของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวัดและประเมินผลไว้อย่างชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวัดและประเมินผลทุกครั้ง ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ การประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการวิเคราะห์ งานวัดและประเมินผลและการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สำหรับปัญหาการบริหารงานพบว่า การบริหารหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ส่วนงานสื่อการเรียนรู้และการใช้แหล่งทรัพยากรท้องถิ่น ส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำระเบียบแหล่งวิทยาการท้องถิ่นไว้ ด้านการนิเทศทางวิชาการ ยังขาดการนิเทศอย่างเป็นระบบและความต่อเนื่อง ส่วนงานวัดและประเมินผลยังขาดแบบทดสอบที่ได้มาตรฐาน

ส่วนมงคล อินทสิทธิ์ (2542) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ คือมีส่วนร่วมบริหารงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานวัดและประเมินผล และการนิเทศภายใน นอกจากนี้ครูผู้สอนยังให้ความเห็นในเรื่องความไม่สอดคล้องของหลักสูตรกับสภาพความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น โดยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรอบรมสัมมนาการใช้หลักสูตร ครูขาดเครื่องมือวัดผลที่เป็นมาตรฐาน ขาดความรู้ความเข้าใจด้านการประเมินผล การจัดทำแฟ้มสะสมงานของนักเรียน ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ให้มีการใช้แบบทดสอบมาตรฐาน และมีการอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอน การนิเทศภายในที่ครูส่วนหนึ่งเห็นว่ามีส่วนร่วมน้อยนั้น ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรให้มีแผนการนิเทศภายในและนิเทศอย่างต่อเนื่อง

ในขณะที่วัชร สุยะลังกา (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารได้ปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนิเทศภายในโรงเรียนและการวัดผลประเมินผลในทุกกิจกรรม งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ สำหรับปัญหาที่พบคือ ผู้บริหารไม่จัดอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตรให้กับครู ไม่สร้างความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์หลักสูตร และไม่ติดตามการใช้หลักสูตร โดยให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดอบรมสัมมนาแนวทางการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม และควรประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ และควรประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูได้ศึกษางานเกี่ยวกับการเรียนการสอน จัดให้มีตารางสอนที่สอดคล้องกับเวลาเรียน และส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ แต่ไม่ได้ให้ครูนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาปรับปรุงการเรียนการสอน สำหรับปัญหาที่พบคือ ผู้บริหารแต่งตั้งครูให้ทำงานธุรการและ

งานอื่นมากเกินไป ไม่ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ข้อเสนอแนะว่า ไม่ควรให้ครูไปทำงานธุรการและงานอื่น ๆ ควรมีการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และควรจัดครูเข้าสอนตรงกับความถนัดหรือวิชาเอก ด้านการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชุมก่อนเปิดภาคเรียน ส่งเสริมให้ครูสร้างสื่อการสอน สำหรับปัญหาที่พบคือ ผู้บริหารไม่นิเทศภายใน ไม่มีเวลาในการนิเทศ และไม่นำผลการนิเทศมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน โดยให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ด้านการวัดผลประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียนได้สนับสนุนให้ครูทำเครื่องมือวัดผล สนับสนุนให้ครูประเมินผลเกี่ยวกับการสอน ผู้บริหารโรงเรียนไม่ประชุมเกี่ยวกับการวิเคราะห์เครื่องมือวัดผล การเรียน สำหรับปัญหาที่พบคือ ไม่มีข้อสอบที่เป็นมาตรฐาน การวัดผลยังไม่เป็นระบบ ไม่มีการวัดผลที่แน่นอน โดยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการวัดผลอย่างเป็นระบบ ควรให้มีการประเมินตามสภาพที่แท้จริง และควรมีการประชุมเกี่ยวกับการจัดทำแบบทดสอบมาตรฐาน

สำหรับจันทน์ สมควร (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า ได้มีการปฏิบัติงานเกือบทุกงาน ในส่วนที่เกี่ยวกับงานวิชาการในโรงเรียน การวางแผนและการกำหนดวิธีดำเนินงาน ได้มีการวางแผนงานวิชาการ การจัดทำแผนงานวิชาการให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและมีการติดตามงานวิชาการ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ ประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ สำหรับปัญหาที่พบคือ บุคลากรไม่มีความเข้าใจในการวิเคราะห์หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น โดยให้ข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการในการวิเคราะห์หลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน ควรมีการประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรและชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ สำหรับการเรียนการสอน มีการทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ การประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนการสอน สำหรับปัญหาที่พบคือ การขาดแคลนครูครูต้องสอนหลายชั้น และครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ที่ชี้ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาครูเข้าปฏิบัติหน้าที่อย่างเพียงพอและครบชั้นเรียน มีการกำกับติดตามและนิเทศให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตาม แนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ ส่วนสื่อการเรียนรู้ ได้มีการส่งเสริม

การใช้สื่อการเรียนรู้ให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อการเรียนรู้ การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น มาจัดทำสื่อการเรียนรู้ ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ ประชุมเชิงปฏิบัติการในการจัดทำสื่อการเรียนรู้ การจัดเก็บบำรุงรักษาสื่อการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ สำหรับปัญหาที่พบคือ การขาดแคลน งบประมาณในการจัดซื้อจัดทำสื่อการเรียนรู้ และขาดแคลนสื่อการเรียนรู้ประเภทเทคโนโลยี ที่ทันสมัย โดยให้ข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียน ในการจัดซื้อจัดหาสื่อการเรียนรู้เพียงพอ จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการในการผลิต สื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ในขณะที่การวัดและประเมินผล มีการนำผลที่ได้จากการวัดและประเมินผล ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดหมายและ เนื้อหาหลักสูตร สำหรับปัญหาที่พบคือ ครูผู้สอน ไม่มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง มีการใช้เครื่องมือวัดผลที่ไม่ถูกต้องและไม่ได้มาตรฐาน โดยให้ข้อเสนอแนะว่า ควรให้ครูผู้สอน มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และควรดำเนินการให้ครูผู้สอน ได้จัดทำเครื่องมือวัดผลให้ได้มาตรฐาน

ในขณะที่จิรากร ทศเกตุ (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนจิตรราวิทยา อำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า ได้มีการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนจิตรราวิทยา เกือบทุกงาน ที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการสอน การนิเทศการสอน ห้องสมุด และการวัดผลและประเมินผล แต่ก็ยังมีงานที่ยังไม่ได้ปฏิบัติคือการประเมินผลการใช้ หลักสูตร การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตร่วมกับ ชุมชน การใช้สื่ออย่างหลากหลายในการเรียนการสอน การชี้แจงโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ให้ครูทราบก่อนปฏิบัติ การเสนอแนะรูปแบบการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้ปกครองทราบผล การเรียน และการฝึกให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สำหรับปัญหานั้นพบว่าหลักสูตร ของโรงเรียนยังขาดการประยุกต์ใช้ เน้นแต่ในเรื่องการท่องจำ และครูยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักสูตร ขาดสื่อประกอบการเรียนการสอน และการสอนไม่เป็นไปตามแผนเนื่องจากมีกิจกรรม ที่ไม่มีไว้ในแผนเข้ามาแทรกอยู่ การวางแผนการนิเทศในโรงเรียนยังไม่ชัดเจน ไม่เป็นระบบ เท่าที่ควร การวัดผลไม่มีหลักการในการตัดสินใจที่แน่นอนไม่เป็นไปตามแนวเดียวกัน ครูผู้สอน ไม่มีความรู้เรื่องการวัดและประเมินผลอย่างแท้จริง และไม่มีการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการวัด และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ หนังสือ ตำรา เอกสารในห้องจำนวนมาก ไม่ทันสมัย

ส่วนเอกวิทย์ นุ่มนวลศรี (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนหางดง – บ้านตาล อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ได้มีการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาเกือบทุกงานที่เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติ ดังเช่น ประเมินผลการใช้หลักสูตร วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรแม่บทกับแผนการจัดการเรียนรู้ นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในปีที่ผ่านมาใช้ในการวางแผนการสอน จัดทำวิจัยในชั้นเรียน นำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนและเก็บข้อมูลจุดเด่นจุดด้อยของนักเรียนเป็นรายบุคคล บันทึกผลการใช้สื่อการเรียนรู้ ประเมินผลการใช้สื่อการเรียนรู้ จัดเก็บสื่อการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เสนอผลการประเมินในที่ประชุมวิชาการ พัฒนาเครื่องมือประเมินผลให้ครอบคลุมจุดประสงค์ และประเมินผลก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐาน

ท่านองเดียวกับ เทียม วันมหาชัย (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนฮอดพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ได้มีการเปิดวิชาเลือกตามความถนัดของครู แจ้งเกณฑ์การจบหลักสูตรให้นักเรียน ได้มีการแจ้งจุดประสงค์การสอน จัดกิจกรรมและเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียน และได้มีการแจ้งเกณฑ์การประเมินผลและการใช้เครื่องมือในการประเมิน ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ วิเคราะห์หลักสูตร รายงานผลการใช้หลักสูตร ร่วมกันประเมินผลการใช้หลักสูตร การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดแผนการเรียน การประดิษฐ์นวัตกรรมมาแก้ปัญหาการเรียน การวิเคราะห์ข้อสอบและการปรับปรุงเครื่องมือ และการจัดสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่ไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ สำหรับปัญหาที่พบคือ ครูไม่ได้วิเคราะห์หลักสูตรใช้เนื้อหาตามหนังสือมาจัดการเรียนการสอน หลักสูตรไม่สนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน การจัดการเรียนการสอน ครูยังสอนแบบเก่าและยังยึดครูเป็นศูนย์กลางของการเรียน ครูมีคาบสอนมาก ไม่สามารถทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้ทุกรายวิชาและมีงานพิเศษนอกเหนือจากงานสอน ทำให้เวลาเตรียมการสอนมีน้อย ขาดแคลนบุคลากรและสอนหลายวิชา ด้านการวัดและประเมินผล สำหรับปัญหาที่พบคือ ยังไม่ได้จัดให้มีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย และตามสภาพจริง ข้อสอบไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีการปรับปรุงตรวจสอบเครื่องมือ ทำให้การวัดผลขาดความเที่ยงตรง ควรให้ความรู้แก่ครู เรื่องการวัดผลตามสภาพจริงและหลากหลาย ควรมีเกณฑ์ในการประเมินที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

สำหรับปรีชา จันทะสินธุ์ (2546) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม จังหวัดเชียงราย พบว่า ครูได้แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนก่อนทำการสอน ได้จัดทำโครงการสอนให้เหมาะสมกับเวลาที่เรียนในแต่ละภาคเรียน จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้วัดผลและประเมินผลหลังการเรียนการสอน กำหนดปฏิทินงานวัดผลไว้ชัดเจนตลอดปีการศึกษาจัดทำข้อมูลงานทะเบียนวัดผลอย่างเป็นปัจจุบัน พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ และวัดผลและประเมินผลหลายวิธี ในขณะที่โรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมเพื่อพัฒนาตนเองเปิดโอกาสให้ครูที่มีความสามารถได้แสดงผลงานแก่เพื่อนครู มีการประชุมในหมวดวิชาเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอน และมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอน ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอนซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนอ่อน ทำวิจัยในชั้นเรียน วิเคราะห์ข้อสอบ กำหนดวัตถุประสงค์การนิเทศการสอนแนะนำครูให้ทราบจุดเด่นจุดด้อยในการจัดกิจกรรมการสอนของตนเอง กำหนดแผนการนิเทศไว้อย่างชัดเจน นำผลการนิเทศมาวางแผนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และกำหนดบุคลากรผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอน สำหรับปัญหาที่พบคือ จำนวนนักเรียนในห้องมากเกินไปจนไม่สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างทั่วถึง ขาดสื่อการสอนที่ทันสมัย สื่อไม่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนสอนไม่ตรงสาขาวิชาที่เรียนมา ครูผู้สอนมีคาบสอนมาก สอนหลายวิชาและมีงานพิเศษมากจนไม่มีเวลาพัฒนาการสอน ครูไม่มีความรู้เรื่องการวิเคราะห์ข้อสอบ ไม่มีการนิเทศการสอนในโรงเรียน ไม่มีการแต่งตั้งกำหนดผู้นิเทศการสอนในโรงเรียนไว้ชัดเจน

ขณะที่เสาวณี ละอองเอี่ยม (2546) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการในภาวะขาดแคลนครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการตามภารกิจการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การเพื่อปฏิบัติตามแผน การนำการอำนวยความสะดวกและการควบคุม กำกับ ดูแล นอกจากนี้ยังพบแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูโดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมและสนับสนุนของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ในปีเดียวกันวรเชษฐ์ จันทร์ภิรมย์ (2546) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูนพบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ได้มีการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาทุกด้านทั้ง 9 ด้านคือ การบริหารงานวิชาการ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการประเมินผล ด้านการนิเทศภายใน ด้านการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ ด้านการบริหารโครงการ ด้านการวิจัยและการพัฒนา ด้านการบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศและการบริหารงานวิชาการด้านการประเมินผลงาน ปัญหาการบริหารงาน วิชาการด้านหลักสูตรคือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร ข้อเสนอแนะ ควรจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานแก่คณะครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดถึงผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ปัญหาการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนคือ ขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้น ข้อเสนอแนะควรจัดรวมโรงเรียนของห้องเรียนที่อยู่ใกล้เคียงเข้าด้วยกัน ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผลประเมินผล คือการวัดผลและประเมินผลไม่เป็นไปตามสภาพจริง ข้อเสนอแนะควรมีการประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง ปัญหาการบริหารงาน วิชาการด้านการนิเทศภายใน คือขาดการวางแผนการนิเทศ ข้อเสนอแนะควรวางแผนและแต่งตั้ง คณะกรรมการที่รับผิดชอบในการนิเทศภายในปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนา บุคลากรทางวิชาการคือ ขาดการส่งเสริมและการพัฒนาให้ครูได้ศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่ ประสบผลสำเร็จ ข้อเสนอแนะควรวางแผนในการส่งเสริมและพัฒนาครูให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยและการพัฒนา คือ ครูและบุคลากรในสถานศึกษาไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน โดยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรดำเนินการส่งเสริม และจัดอบรมให้ความรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียน ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการบริหาร โครงการวิชาการคือ ขาดการกำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะควรวางแผน ในการทำโครงการทางวิชาการ โดยต้องกำกับติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ปัญหาการบริหารงาน วิชาการด้านการบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศคือ ขาดการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทาง ในการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนา ข้อเสนอแนะควรจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศให้ครบทุกด้าน และปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านการประเมินผลงานทางวิชาการคือ ขาดการวางแผน ในการประเมินผลงานทางวิชาการในสถานศึกษา ข้อเสนอแนะควรแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อประเมินผลงานทางวิชาการ

ส่วนสมชาย ไชยจินดา (2547) ได้ศึกษาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารได้ส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นมาก ให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและ ได้ติดตามให้ครูได้ดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดครูเข้าสอนแทนครูที่ไม่ได้มาปฏิบัติการสอน ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น มาจัดทำสื่อการเรียนรู้ แต่บางส่วนเห็นว่าการจัดครูเข้าสอนไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ ส่วนปัญหา พบว่า ผู้บริหารและครูขาดความมั่นใจในการนำหลักสูตรไปใช้ มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อย ทำให้ปรับตัวไม่ทัน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีภาระงานด้านอื่นมากเช่น งานธุรการ การเงิน เจ้าหน้าที่พัสดุ เจ้าหน้าที่โครงการอาหารกลางวัน เป็นต้น ทำให้การจัดการเรียนการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และครูคนหนึ่งต้องรับผิดชอบการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ บางวิชาไม่มีความชำนาญและความถนัด เช่น ดนตรี นาฏศิลป์ และปัญหา ขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้นเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก การนิเทศภายในพบว่า ผู้บริหารได้ จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานวิชาการ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นิเทศกับ ผู้รับการนิเทศ ผู้บริหารมีการเยี่ยมชั้นเรียนอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง และมีการนำผลการประเมิน การนิเทศไปใช้ในการพัฒนา การเรียนการสอน สำหรับปัญหาที่พบคือ ผู้บริหารมีภาระงาน ด้านอื่นมากทำให้ไม่มีเวลาไปนิเทศอย่างจริงจัง ครูผู้สอนไม่ได้รับการนิเทศตามตารางที่กำหนดไว้ ทั้งครูวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนต่างไม่มีเวลานิเทศซึ่งกันและกัน บางส่วนมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการนิเทศ ส่วนด้านการวัดและประเมินผล พบว่า มีการวางแผน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตร มีการใช้เครื่องมือในการวัดผลการเรียนตลอดปีการศึกษา มีการนำผลที่ได้จากการวัดและประเมินผล ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน และเสนอผลการประเมินในที่ประชุมวิชาการรวมทั้งรายงาน ผลการประเมินให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ สำหรับปัญหาที่พบคือ ขาดแคลนทักษะในเรื่องการวัด และประเมินผลตามสภาพจริง การวัดและประเมินผลไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ทำให้เกิดความไขว้เขว ในการปฏิบัติ ขาดเครื่องมือและประเมินผลที่เป็นมาตรฐานวัดผลได้ไม่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้านคือ ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย

ขณะที่เอกพงษ์ คำเทพ (2547) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการตามระบบมาตรฐานสากล ISO 9002 ในโรงเรียนวารินกุล จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนได้ปฏิบัติงานวิชาการเกือบทุกงานที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การนิเทศการสอน การให้บริการห้องสมุด การสร้างเครื่องมือประเมินผล และการประเมินผลการเรียน แต่ยังมีงานที่ผู้บริหารและครูผู้สอนไม่ได้ปฏิบัติดังเช่น การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนการสอน จัดครูเข้าสอนตามความรู้ความสามารถ ติดตามให้ครูดำเนินการสอนตามแผนการสอน ส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน นำผลที่ได้จากการประเมินการสอนไปใช้ ปรับปรุงการเรียนการสอน สนับสนุนให้ครูสอนซ่อมเสริม และประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู การสาธิตเกี่ยวกับการสอนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ นำผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการมาเป็นแนวทางวางแผนการนิเทศ รายงานผลการนิเทศภายในให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ การตกแต่งห้องสมุดให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหาหนังสือและสื่อต่าง ๆ ไว้ในห้องสมุด จัดทำห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียน และนำผลการประเมินห้องสมุดไปใช้ปรับปรุงการให้บริการห้องสมุด ตกแต่งห้องสมุดให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดทำห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียน และส่งเสริมการใช้ห้องสมุดในการเรียนการสอน การปรับปรุงเครื่องมือการวัดผลให้เป็นเครื่องมือมาตรฐาน ส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผล สร้างเครื่องมือการวัดผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวัดผลก่อนนำไปใช้ การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์งานการวัดและประเมินผล นำผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนและประเมินผลการเรียนรู้จากสภาพจริง และยังมีงานที่ผู้บริหารและครูผู้สอนไม่แน่ใจดังเช่น การจัดเตรียมสื่อการสอนให้สอดคล้องกับแผนการสอน และติดตามให้ครูดำเนินการสอนตามแผนการสอน สาธิตเกี่ยวกับการสอนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ จัดประชุมเพื่อประมวลปัญหาอุปสรรค และหาแนวทางแก้ไข นำผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการมาเป็นแนวทางวางแผนการนิเทศ ส่งเสริมให้ครูนิเทศการสอนตนเอง และนำผลการนิเทศไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน ประเมินคุณภาพเครื่องมือการวัดผลหลังนำไปใช้และปรับปรุงเครื่องมือการวัดผลให้เป็นเครื่องมือมาตรฐาน นำเครื่องมือวัดผลไปใช้อย่างเป็นระบบ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวัดผลก่อนนำไปใช้ และจัดเก็บเครื่องมือการวัดผลอย่างเป็นระบบ นำผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลไปใช้ปรับปรุง

การเรียนการสอน ประเมินผลการเรียนรู้จากสภาพจริง ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์งาน การวัดและประเมินผล วางแผนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และจัดทำเอกสาร ประเมินผลอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ สุพจน์ อริยะจักร (2548) ได้ศึกษาการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนวัดปากลือ่ง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนวัดปากลือ่ง ส่วนใหญ่พึงพอใจด้านการจัดห้องสมุดและ งานส่งเสริมการสอน เพราะโรงเรียนสามารถพัฒนา และปรับปรุงห้องสมุดให้กว้างขวางขึ้น สะดวกต่อการศึกษาค้นคว้าของครู นักเรียนและชุมชน มีการจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุดเพิ่มเติม อยู่เสมอ รวมทั้งในห้องสมุดมีหนังสือหลากหลายประเภท นอกจากนั้นทางโรงเรียนยังได้จัด กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้เข้าไปใช้ห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ ที่สำคัญที่สุดคือ เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามาใช้บริการ ศึกษา ค้นคว้าในห้องสมุดได้ทุกวันอีกด้วย สำหรับ ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจน้อยได้แก่ การจัดสื่อการเรียนรู้ โรงเรียนวัดปากลือ่งมีสื่อการเรียนรู้โดย เฉพาะสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพ เท่าที่ควร ส่วนความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ในการบริหารงานวิชาการด้าน การจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มีความต้องการเกี่ยวกับการจัดหาสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยเฉพาะสื่อประเภทเครื่องมือ หรือโสตทัศนูปกรณ์เพราะจะทำให้การถ่ายทอดความรู้จากครู ไปยังนักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับแนวทาง การพัฒนาการบริหารงานวิชาการนั้น โรงเรียนควรใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพ ที่ทำให้ บุคลากรทุกฝ่ายทั้งในและนอกสถานศึกษา ร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวิธีการแล้ววางแผน โดยการประชุมคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อหาข้อมูลสภาพปัจจุบัน ตลอดจนแนวทางหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะนำมาปฏิบัติในการพัฒนาการเรียนการสอน สำหรับการ ปฏิบัติตามแผน ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ และกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน อย่างชัดเจน หลังจากได้ปฏิบัติงานแล้วในแต่ละภาคเรียน หรือสิ้นปีการศึกษาควรมีการตรวจสอบ โดยการประเมินผล โดยใช้เครื่องมือการตรวจสอบที่เหมาะสม เมื่อพบจุดเด่นหรือจุดด้อย จะต้อง นำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพบรรลุตาม เป้าหมายต่อไป

จากการศึกษาที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียน
ยังมีปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้น เนื่องจากงานวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งเป็นการพัฒนา
ผู้เรียนให้มีคุณภาพ เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาการดำเนินงาน
วิชาการของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาคุรุศิริ อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่
เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เป็นแนวทางในการปรับปรุงงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผลต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved